

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Obor: Hospodářská a kulturní studia

Katedra humanitních věd

Název tématu bakalářské práce

**Drobná církevní architektura jako součást kulturní tradice
v jednotlivých regionech**

Autor práce: **Kváčová Petra**

Vedoucí práce: **PhDr. Polišenský Miroslav, CSc.**

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Drobná církevní architektura jako součást kulturní tradice v jednotlivých regionech“ vypracovala samostatně a použila jsem jen pramenů, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

V Praze dne:

Poděkování:

Za laskavý přístup a cenné rady, které mi po celou dobu PhDr. Polišenský Miroslav, CSc., při zpracování bakalářské práce poskytoval. Dále bych ráda vyjádřila své díky panu Josefu Žemličkovi, který mi předal cenné rady k terénnímu výzkumu.

Drobná církevní architektura jako součást kulturní tradice ve vybraném regionu středních Čech- Petrovicko

Small church architecture as a part of cultural tradition in the chosen region of Middle Bohemia- Petrovicko

I. Literární rešerše

1. SOUHRN

Tématem této bakalářské práce jsou „Drobné církevní, neboli sakrální stavby, jako součást kulturní krajiny Petrovicka“.

Tato studie mapuje drobné sakrální objekty a snaží se o komplexní pohled na problematiku těchto staveb, sledovanou v rámci vybraného území z hlediska různých aspektů. Práce podává přehled o typologii objektů zastoupených v regionu Petrovicka.

Čtenář se zde může dočíst o tom, jak tyto památky dělíme a rozlišujeme, jak zapadají do krajiny, jaký význam měly pro lidi v minulosti a co jim přinášejí dnes.

Autorka se dále snaží o přesný popis míst, kde se památky nachází, a jednotlivé stavby dokumentuje. Z přiložených fotografií lze vyčíst aktuální technický stav památek. Ke každé stavbě pak náleží mapa, ve které je zobrazené přesné místo výskytu památky v krajině.

Klíčová slova: Drobné církevní památky, kříže, kapličky, boží muka, region Petrovicka

Summary: The theme of this work is small architecture, or religious buildings, as a part of the cultural region Petrovicko. This study describes small religious objects, and is trying to get a comprehensive signy of the problems of these structures, observed in the selected area from different aspects.

The study provides an overview of the typology of objects represented in the region Petrovicky. The reader can read here about how they divide and differentiate sites, how

they fit into the landscape, the importance they had for "ordinary" people in the past and what they bring today.

The author also tries to describe where the various monuments and buildings are documented. From the accompanying photos you can read the current technical condition of the monuments. Each building has a map showing the exact location of monuments in the landscape.

Keywords: Church monuments, crosses, chapels, wayside crosses, the region of Petrovice

OBSAH

1.	SOUHRN	6
2.	ÚVOD	11
3.	CÍL A METODIKA PRÁCE	12
3.1	CÍL	12
3.2	METODIKA	12
4.	CHARAKTERISTIKA DROBNÝCH SAKRÁLNÍCH STAVEB	15
4.1	BOŽÍ MUKA	16
4.2	KŘÍŽE	18
4.3	SMÍRČÍ KŘÍŽE	19
4.4	ZVONIČKY	20
4.5	KAPLIČKY	21
4.6	VÝKLENKY VE STAVENÍCH A ZDECH	21
4.7	MOROVÉ, MARIÁNSKÉ A TROJIČNÍ SLOUPY	21
4.7.1	Morové sloupy	22
4.7.2	Mariánské sloupy	22
4.7.3	Trojiční sloupy	23
4.8	SOCHY A SOUSOŠÍ	23
5.	PRÁVNÍ, EKONOMICKÉ A TECHNICKÉ HLEDISKO	24
5.1	PRÁVNÍ HLEDISKO	24
5.2	EKONOMICKÉ HLEDISKO	24
5.3	MATERIÁLOVĚ - TECHNICKÉ HLEDISKO	26
6.	FUNKCE DROBNÝCH CÍRKEVNÍCH PAMÁTEK V MINULOSTI A DNES	28
7.	CHARAKTERISTIKA REGIONU	30
7.1	HISTORIE REGIONU	30

8.	KONKRETIZACE CÍLŮ	32
9.	TERÉNNÍ VÝZKUM.....	33
9.1	PETROVICE.....	33
9.1.1	Kříž u hřbitovní zdi.....	33
9.1.2	Kříž u zdi před kostelem.....	33
9.1.3	Socha sv. Václava na náměstí.....	33
9.1.4	Pomník padlým vojínům v 1. světové válce	33
9.1.5	Kamenný kříž.....	34
9.1.6	Kříž uprostřed hřbitova	34
9.1.7	Kaplička u Svatých	34
9.1.8	Sochy svatých	35
9.1.9	Kříž u Melenova mlýna	35
9.1.10	Boží muka u Melenova mlýna	35
9.1.11	Socha Panny Marie na mostu.....	36
9.1.12	Torzo kříže na Červeném vrchu.....	36
9.2	KUNÍ.....	36
9.2.1	Zvonička na návsi	36
9.2.2	Kříž	36
9.2.3	Kříž na vrchu Hůrka	37
9.2.4	Křížová cesta.....	37
9.3	KUNÍČEK.....	37
9.3.1	Morová kaplička	37
9.4	TÝNČANY	37
9.4.1	Kaplička sv. Jana pod vsí.....	37
9.4.2	Kamenný kříž.....	38
9.5	MEZIHORÍ	38
9.5.1	Zvonička	38
9.5.2	Kříž Kváčů na návsi.....	38
9.6	KOJETÍN	39
9.6.1	Kříž u autobusové zastávky	39
9.6.2	Kaplička	39
9.6.3	Kaplička na návsi.....	39
9.6.4	Litinový kříž	39

9.7	MAŠOV	40
9.7.1	Kaplička	40
9.7.2	Kříž na návsi	40
9.7.3	Kříž u lesíka nad Mašovem	40
9.7.4	Dřevěný kříž u staré cesty z Mašova do Kojetína	41
9.8	KRCHOV	41
9.8.1	Zvonička	41
9.8.2	Kamenný kříž.....	41
9.9	ŽEMLIČKOVA LHOTA.....	42
9.9.1	Křížek a zvonička	42
9.9.2	Kortánkův kříž	42
9.9.3	Novákův kříž.....	43
9.9.4	Kamenný kříž z roku 1861.....	43
9.10	OBDĚNICE.....	43
9.10.1	Šafránkův kříž.....	43
9.10.2	Sírotkův kříž	44
9.10.3	Svatý obrázek rodiny Sírotkovy	44
9.10.4	Kříž Basařů	44
9.10.5	Kříž Maninův	44
9.10.6	Pomník padlým vojínům.....	45
9.10.7	Kříž u školy.....	45
9.10.8	Kříž na návsi	45
9.11	POREŠÍN	45
9.11.1	Kaplička	45
10.	ZÁVĚR	47

2. ÚVOD

Do rukou se Vám dostává bakalářská práce, která má za cíl přiblížit širší veřejnosti drobné sakrální stavby na území Petrovic a k nim příslušejícím osadám.

Vybraná oblast Petrovicka se vyznačuje svou bohatostí na sakrální stavby. Tyto často opomíjené odkazy našich předků, tvoří nedílnou součást kulturního dědictví a dotváří tak podobu kulturní krajiny.

Práce se zaměřuje převážně na popis památky, co se architektury a aktuálního technického stavu sakrální stavby týče. Dále je snahou autorky uvést rovněž i důvody postavení a dobu vzniku. Jako doplněk jsou uvedeny příběhy, které se ke stavbám vážou.

Aby byla práce co nejpřehlednější, autorka ji celou logicky strukturuje. Jejím cílem je popsat jak objekty zanesené v mapách, tak i ty na které se často z různých důvodů zapomíná.

Území, ke kterému se bakalářská práce vztahuje, bylo vybráno záměrně, s ohledem na bydliště a zájmy autorky. Mezi důvody, které napomohly při výběru oblasti, patřil i fakt, že několik z autorčiných příbuzných přímo ve vybraném regionu žije a oblast je jí tím pádem velmi blízká a známá.

Posledním argumentem pro zpracování tohoto tématu je absence podobné knihy či práce v popisovaném regionu.

3. CÍL A METODIKA PRÁCE

3.1 CÍL

Cílem bakalářské práce je seznámit čtenáře s regionem Petrovicka a přiblížit mu ho z pohledu drobných sakrálních staveb.

Záměrem práce je vytvořit ucelený soupis drobných církevních staveb ve vybraném regionu, který zde doposud nebyl publikován. Autorka doufá, že tato práce bude inspirovat ke zvýšení návštěvnosti této oblasti. Věřící, že tyto stavby opředené tajemstvími a záhadami se stanou natolik atraktivními pro veřejnost, že přispějí ke zvýšení zájmu veřejnosti o oblast Petrovicka.

3.2 METODIKA

Základem správného pochopení celého tématu, je vyznat se v samotném pojmu „Drobné církevní stavby“, proto jej autorka charakterizuje hned na začátku teoretické části. Zaměří se na definice kapliček, křížů, božích muk apod.

Dále autorka popisuje funkce drobných sakrálních staveb, neboť doufá, že to přispěje k lepšímu pochopení celého fenoménu. V tomto oddíle se zaměří na otázku funkční povahy drobných sakrálních objektů.

V teoretické části autorka definuje ochranu drobných sakrálních památek ze tří různých hledisek. V kapitole věnované právnímu hledisku se zabývá problematikou legislativy. Následuje aspekt ekonomický, který je zaměřený převážně na dotace. Zde se čtenář dozví, z jakých fondů se dá čerpat a jakým způsobem. Nakonec autorka vymezí hledisko materiálně-technické, kde se čtenář seznámí se správným postupem při opravách drobných památek a s materiály, které se používaly a dodnes používají pro zhotovení tohoto druhu staveb.

Poslední část teoretické práce tvoří kapitola, v níž autorka charakterizuje území, které je předmětem zkoumání. Toto území nadefinuje v rozsahu odpovídajícímu potřebám celé bakalářské práce.

V druhé části práce provede autorka terénní výzkum, při kterém si dává za cíl zmapovat co nejvíce drobných církevních staveb na území Petrovicka. Tyto objekty fotografuje a podrobně popisuje. Fotodokumentace slouží jednak jako prostředek k posouzení aktuálního technického stavu památky, dále pak napomůže případným návštěvníkům stavbu nalézt. U každé fotografie bude přiložena mapa s vyznačeným místem výskytu památky.

Jako odbočku od tématu uvádí autorka v praktické části bakalářské práce i několik pomníků, na které při svém terénním výzkumu narazila. I tyto objekty mají svou výpovědní hodnotu a dotváří tak kulturní ráz krajiny. A proto i když nepatří do skupiny Drobných sakrálních památek, jsou uvedeny v této práci, která se tím stává kompletnější.

Autorka věří, že v konečném důsledku tato práce bude sloužit i jako informační zdroj pro lidi, kteří se o drobné církevní stavby zajímají.

Při zpracování této práce se autorka opírala o písemné prameny k dějinám obcí, literaturu a dobové vyobrazení.

Regionální literatura v této oblasti není příliš bohatá a informace o drobných památkách a jejich osudech nalezneme rozptýlené v řadě publikací. O sakrálních památkách regionu poskytuje nejvíce informací Čeněk Habart ve svých publikacích: „Sedlčansko, Sedlecko, Voticko I. - IV. díl.“

K nepublikovaným písemným pramenům patří především archivní fondy církevní povahy, farní, obecní a školní kroniky obcí regionu. Velkou oporu pro „bádání“ poskytují rukopisné studie amatérských historiků a zápisky kronikářů.

K pramenům církevní povahy patří například „Posvátná místa Království Českého“ od Antonína Podlahy. Z uvedeného materiálu je možné čerpat informace o obnově těchto památek, které jsou součástí kulturní krajiny, je zde možné najít i poučení o tom, kdo v minulosti osadu spravoval a kdo se o památky staral.

Mezi archivní prameny mající nedocenitelnou informační hodnotu, patří především různé typy kronik. Zde pro oblast drobných sakrálních staveb mají nezastupitelné místo především kroniky farní. Pro zmapování památek bylo využito bohatého materiálu. Prozkoumány byly tyto farní kroniky: „Farní kronika Petrovice“ (1835-1946) a „Farní kronika Obděnicka“ (1903-1950). Předmětem autorčiny pozornosti byly ale i kroniky

ostatní: „Obecní kronika obce Obděnice“ (1914-2008), „Školní kronika Obděnice“ (1878-1924) a „Hasičská kronika Lhota Vilasova“ z roku 1925.

Kromě těchto vyprávěcích pramenů autorka využila i profesionálních podkladů památkové péče.

Pro identifikaci polohy drobných památek v krajině autorka využila současné mapy. Z množství běžně dostupných aktuálních map byla vybrána edice turistických map na internetovém portálu „www.mapy.cz“.

4. CHARAKTERISTIKA DROBNÝCH SAKRÁLNÍCH STAVEB

Drobné sakrální památky jsou součástí velké rodiny sakrální architektury, kam náleží spolu se skupinou monumentálních a menších církevních staveb. Tento fenomén je omezen pouze na několik zemí v Evropě a to na Rakousko, Německo, Českou republiku, Francii a Španělsko.

Mezi drobné církevní památky autorka řadí: boží muka, kříže, smírčí kříže, kapličky, zvoničky, mariánské, morové, trojiční a jiné sloupy a v neposlední řadě i sochy a sousoší. Zvláštní skupinou jsou výklenky ve staveních a zdech, kam se většinou umísťovaly sochy svatých.

Drobné sakrální stavby stávají většinou samostatně, někdy ale naopak vytváří ucelená seskupení v podobě např. křížových cest. Jednotlivé stavby často nacházíme i ve společnosti jiných krajinných prvků, obvykle vzrostlých stromů.

Sakrální památky byly často stavěny podél cest, či na významných místech (ať v pozitivním, či negativním smyslu), aby člověku obtěžkanému každodenními starostmi připomínaly naději pramenící ze života a smrti Ježíše Krista. Často bývaly tyto objekty zasvěceny křesťanským patronům, aby se tak staly symbolem jejich přímluvy a z ní pramenícího požehnání.

Dále měly za úkol upozornit na místo nějaké tragické události. O některých svátcích, jako jsou například svátek Božího těla, či křížové dny, k nim směřovala procesí věřících.¹

Výše uvedeným souvislostem však na počátku předcházela významný moment, a to nástup křesťanství, kdy budované objekty znamenaly zásahy do stále ještě pohanské krajiny. „Příkladem transformace pohanských prvků do nového náboženského prostředí jsou např. svíce mrtvých, které se objevují ve Francii. Jedná se o kamenné sloupové objekty s otevřenou lucernou, v níž bylo zapalováno světlo na památku zemřelých.“² Dále je třeba si uvědomit, že sakrální objekty, vnímané jako tradiční křesťanské atributy české krajiny, navazovaly na kulturní tradici předkřesťanskou, nejčastěji staroslovanskou.³ Tímto

¹ JOHN, František ; PÁTEK, Aleš. *Drobné sakrální památky : Zábřeh a okolí*. [s.l.] : [s.n.], 2005.

² NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001. 130s.

³ Tamtéž

funkčním rozdělením se autorka dále zabývá v kapitole Funkce drobných církevních staveb v minulosti a dnes.

Všeobecně lze říci, že drobné sakrální objekty představují jednu ze skupin lidové architektury, pro kterou jsou ale stanovená určitá specifika. Stejně jako u většiny objektů lidové povahy je zde velmi obtížné zjistit přesnou dataci vzniku památky. Ta je v případě, pokud tedy objekt nenes dataci přímo, určována pouze přibližně.

Společným specifikem těchto staveb je pak také absence jmen autorů a zřizovatelů, díky kterým mohl být objekt postaven.

4.1 BOŽÍ MUKA

Velmi zajímavou a charakteristickou skupinou jsou boží muka. Pod tímto pojmem si dnes obvykle představíme sloup či pilíř s kaplicí. Původně se ovšem jednalo pouze o sloup, symbolizující místo bičování Krista.⁴

Boží muka stojí většinou při cestách, po nichž chodili poutníci k poutním místům.

Jejich architektura má několik ustálených typů, které se objevují v různých variantách. Tyto typy se krajově liší.

Boží muka mohou být kamenná. Ta se ovšem vyskytují jen velmi zřídka. Dalším typem jsou boží muka zděná. Tento typ má obvykle v horní části čtyři výklenky na obrázky, které představují Kristova utrpení (bičovaný Kristus, ukřižování, pieta, Kristus padající pod tíhou kříže, korunování trním atd.) Někdy se ve výklencích objevují světci, kteří byli patrony objednavatele stavby božích muk.⁵

Tyto objekty byly všeobecně velmi uctívány. V některých krajích se jím říkalo také POKLONY.⁶

Motivem postavení božích muk byla vděčnost Bohu za vyslyšení přání, za záchranu v nouzi a v nebezpečí, nebo při nemocech, kdy se u nich lidé modlili za uzdravení. Mimo jiné připomínají ale i těžká léta hladomoru a bídy.

⁴ NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001.

⁵ KOUBEK, Petr. *1. Krajem zapomenutých svědků*. [s.l.] : [s.n.], 2007.

⁶ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila. *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

Dalšími častými impulsy ke zřizování božích muk byly tragické události, kdy se jejich smyslem stávalo vyjádření naděje a víry v Boha. Někdy se setkáváme i se stavbou těchto objektů podél cest, které vedly na popraviště.

V knize *Kaplička na návsi, křížek v polích*⁷ autor píše, že na některých božích mukách najdeme vyobrazení Zmrtvýchvstalého jako vítěze nad smrtí, což dokazují donedávna udržované rituály v českých vesnicích, kdy se mrtvý loučil s pozůstalými u božích muk a hlasem příbuzného prosil o odpuštění, ublížil-li v životě někomu.

Boží muka se ve volné krajině objevují od gotiky. Zřizování těchto objektů u nás je spojeno už se jmény, jako je kníže Boleslav II, či pražský arcibiskup Vojtěch. To nám dokládá úryvek z Hájkovy Kroniky české, který ve své knize *Kapličky, boží muka, výklenkové kapličky a zvoničky* zpracoval autor Jiří Hladký.

*„Léta 986 veliké vznikly nevole mezi křesťany a mezi pohany, a pohané někdy zberúce se jako by oni byli křesťané a rozličné činili loupeže a mordy. Kníže Boleslav uradiv se s biskupem, rozkázal, aby křesťané, znamení Svatého kříže nosili na svých oděvích, tak aby mohli rozeznáni býti od pohanů, a to z té příčiny, aby více pohané jménem se křesťanským nepřikrývali, a těch hanebností neprovozovali nad křesťany: Rozkázáno jest také, aby na každé bráně města křesťanského znamení umučení Božího namalováno aneb vytesáno bylo, a u každé vsi křesťanské aby též znamení na sloupě, buď kamenném neb dřevěném postaveno bylo.“*⁸

Tento typ drobné církevní architektury se v průběhu dějin velmi typově měnil. Pro gotická boží muka jsou typické velké rozměry, přísné formy a štíhlé postavy, hraněný dřík, zdůraznění svislých linií a stříškovitý nástavec s gotickými ornamentálními ozdobami.⁹

Tento druh se objevuje až do 16. století, kdy ho střídá typ renesanční. Měřítko božích muk se stává drobnějším a vzhled staveb už není tak „přísný“, jak tomu bylo u těchto staveb vystavěných v gotickém stylu. Zdobeny jsou často voluty a andělíčky.

Barokní sloh nám přináší u těchto objektů zcela novou kompozici. Jednotlivé prvky jsou daleko harmoničtější a smysluplněji uspořádány. V 18. století se od „barokního“ typu

⁷ DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

⁸ HLADKÝ, Jiří . *Kapličky, boží muka, výklenkové kapličky a zvoničky na Milevsku a Písecku*. [s.l.] : [s.n.], 2007. Napsali o nich..., s. 30.

⁹ NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001.

opouští, ubývá bohatého zdobení a objevují se daleko skromnější formy. 19. století přineslo pro boží muka návrat ke stylům starším, a to zejména ke stylu gotickému.¹⁰ Tento trend zasáhl i 20. století, kdy se začínají objevovat kopie starých forem a nové architektuře se nedává až tak velký prostor.

V rámci této typologické rekapitulace je třeba zmínit skutečnost, že z božích muk se vyvinula i tzv. křížová cesta.

4.2 KRÍŽE

K drobným sakrálním stavbám se řadí také méně nápadné křížky. Předem je třeba připomenout, že křesťanským symbolem se kříž stává až v době, kdy přestal sloužit jako popravčí nástroj, tedy od 4. století.¹¹

Kříže byly stavěny na připomínku mučednické smrti Ježíše Krista. Označovaly místa dávných tragédií a neštěstí. Lidé se u nich modlili a děkovali za splnění svých přání a tužeb. Zvláštní skupinou jsou kříže vystavěné na křižovatkách cest. Zde měly funkci ukazatele směru. Zároveň však měly zahánět zlé síly, o kterých si naši předkové domnívali, že se právě na takovýchto místech objevují.¹²

V ranějším období se jednalo o kříže dřevěné, které se ale většinou nedochovaly. Jednalo se o kříže vytesané z trámu, jež byly později doplňované vyřezaným korpusem Krista. Až v 18. stol. se začínají objevovat kříže kamenné.¹³

Na místě je také připomenout úlohu dřevěných křížů v době protireformačního hnutí. Tehdy byly zřizovány velké kříže před obcemi, v nichž proběhla rekatolizace jako znamení, že obyvatelstvo opět přijalo „samospasitelnou“ víru.¹⁴ Svou aktivitou dominovali v tomto směru jezuité, kteří si zřídili svou rezidenci roku 1660 právě v oblasti, o níž tato práce pojednává, a to v Petrovicích.

Další záznamy o památkách na Petrovicu byly pořízeny roku 1836 ve farní kronice¹⁵, kdy farář Věnceslav Butal a kaplan František Doucha pořídili evidenci čtyřiceti památek, mezi

¹⁰ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

¹¹ NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001.

¹² JOHN, František ; PÁTEK, Aleš. *Drobné sakrální památky : Zábřeh a okolí*. [s.l.] : [s.n.], 2005.

¹³ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

¹⁴ PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa Království Českého III. : Dědictví sv. Jana Nepomuckého*. [s.l.] : [s.n.], 1911.

¹⁵ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

nimiž bylo právě dvacet devět dřevěných křížů. U některých byl uveden letopočet, ale důvod postavení zaznamenán nebyl.

Jak již bylo řečeno, kříže neměly dlouhého trvání a musely být často nahrazeny novými-většinou kamennými. Na kamenných křížích byl ale pak většinou vytesán letopočet nový a událost, která předcházela postavení původního dřevěného kříže, byla opomenuta.

Dalo by se říci, že kamenné kříže typologicky navazují nejen na dřevěné kříže, ale také na boží muka, která nám v krajině dříve velmi často ztvárňovala scénu Ukřižování.¹⁶

Kamenný kříž je ve své typické podobě tvořen nízkým soklem, který většinou stojí na několika stupních. Na sokl nasedá podstavec různě tvarovaný, někdy doplněn volutovými křídly a často reliéfně zdobený. Na podstavci je zpravidla umístěn vysoký hranolový či volutový zdobený dřík, zakončený vlastním křížem s plastickým korpusem ukřižovaného Krista.¹⁷

Od 18. století se začínají objevovat také kříže litinové. Co se týče stylu provedení, jsou velmi rozmanité. Co ale mají společného, je korpus Krista, který má nad hlavou nápis INRI.¹⁸ V dolní části kříže se často vyskytuje vyobrazení Panny Marie či anděla.

4.3 SMÍRČÍ KŘÍŽE

Zvláštní skupinou mezi kříži jsou kamenné kříže, kterým se říká smírčí. Jsou zároveň i nejstarší skupinou z vyjmenovaných typů drobných sakrálních staveb.

Jedná se o hrubě opracované kusy kamene ve tvaru kříže doplněné o text, letopočet, či jednoduchá rytá vyobrazení. Jde o svědky z minulosti, kteří dodnes připomínají tragickou událost, nejčastěji však vraždu.

Jejich zhotovení se stalo součástí tzv. smírčích smluv, uzavíraných mezi pachatelem a pozůstalými oběti, ve kterých byly stvrzeny všechny požadavky kladené do určitého data na viníka. Po uzavření této smlouvy nesměl být pachatel trestán. Pachatel tímto dostal možnost „vykoupení se“ za svůj čin, ale v momentě, kdy smlouvu přestal plnit, ztrácel ochranu a mohl být zabit.

¹⁶ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

Ještě koncem 16. století bylo stavění smírčích křížů spojené s právním řádem českých zemí.

Povinnost postavit tento kříž později ukládal pachateli, vedle finanční či naturální kompenzace, například i zemský soud.¹⁹

Tyto památky jsou dnes velmi často mytizovány a obvykle se k nim vážou pověsti o nadpřirozených zjeveních.

4.4 ZVONIČKY

Dostali jsme se k další významné skupině drobných sakrálních objektů, kterou představují zvoničky.

Zvoničky byly obecně novějšího původu než ostatní stavby. Impulsem k hromadnému zřizování byl „Ohňový patent“ císařovny Marie Terezie.²⁰ Ten nařizoval ponocným, aby při požáru udeřili na zvon a upozornili tak obyvatele vesnice na případná nebezpečí.

Prvními zvoničkami byly suché, nahoře rozdvojené stromy, tzv. dvojáky.²¹ Mezi rozdvojující se ramena větví se zavěsil zvon, který byl nahoře opatřen stříškou. Takto zhotovená zvonička byla nejčastěji umístěna uprostřed návsi. Tyto dřevěné stavby časem procházely různými změnami. Dřevěné byly nahrazovány kamennými, zděnými. Zděné zvoničky mívaly často na stěnách výklenky, kam se dávaly obrázky a sochy svatých. V místech, kde stála kaplička s věžičkou, byl zvon umístěn do ní.

Ponocný se postupně změnil ve zvoníka a k původní povinnosti ohlašování požárů přibýly další. Pomocí zvoniček se začalo oznamovat ráno, odpoledne a večer tzv. klekání a každý pátek úderem 15. hodiny se zvonilo zemřelým.²² Hlasem zvonu začal být doprovázen i zemřelý na poslední cestě z vesnice.

¹⁹ PRECLÍK, Václav. *Smírčí kříže*. [s.l.] : [s.n.], 1992.

²⁰ HÁJEK, Tomáš. *Příběh drobných památek*. [s.l.] : [s.n.], 2001. 80 s.

²¹ Tamtéž

²² ŽEMLIČKA, Josef ; KDOLSKÝ, Václav. *Paměť krajiny*. [s.l.] : [s.n.], 2005.

4.5 KAPLIČKY

Architektura kapliček představuje vývojově mladší skupinu drobných sakrálních objektů, která se v českých zemích objevuje jako jeden ze symbolů protireformační obnovy zbožnosti v pobělohorském období, a to zvláště od počátku 18. století.²³

Od pilířovitých zděných božích muk je lze odlišit tvarem půdorysu, který není pravidelný (kruh, čtverec, polygon), ale obdélníkový. Jedná se tedy o mohutnější stavby disponující interiérem, do něhož je v případě prostorové kapličky možno vstoupit. Uvnitř se obvykle nachází oltář, který je doplněn o obrazy a sochy svatých.

Vedle prostorových kapliček známe ještě kapličky výklenkové. Z názvu vyplývá, že jsou tvořeny výklenkem, ve kterém se opět nachází vyobrazení svatých v podobě obrazu, či sochy.

V menších městech a na vesnicích suplovaly kapličky chrámy a kostely. Většinou byly zřizovány na náměstích a návších, kde se u nich konaly náboženské obřady. Kapličky bývaly často stavěny poblíž studánek. To nám symbolizuje přežívající tradici, mající své kořeny až v pohanských dobách, kdy se uctívaly vodní zdroje jakožto sídla vodních božstev.²⁴

4.6 VÝKLENKY VE STAVENÍCH A ZDECH

Jedná se o kapitolu, která pojednává o architektuře starých zemědělských usedlostí, kdy bylo obvyklé zabudovat ve zdech výklenek, kam se umísťovaly sochy svatých, kteří byli patrony majitelů usedlosti nebo jejich ochránci. Nejčastěji se jednalo o Pannu Marii, sv. Jana Nepomuckého a sv. Floriána, který je ochráncem před požárem.²⁵

4.7 MOROVÉ, MARIÁNSKÉ A TROJIČNÍ SLOUPY

Další a poslední skupinu sakrálních památek tvoří mariánské, morové a trojiční sloupy. Rozlišovat mezi těmito sloupy bývá někdy obtížné. Spousta z nich jsou například mariánské a zároveň morové.

²³ NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001.

²⁴ JOHN, František ; PÁTEK, Aleš. *Drobné sakrální památky : Zábřeh a okolí*. [s.l.] : [s.n.], 2005.

²⁵ KOUBEK, Petr. *1. Krajem zapomenutých svědků*. [s.l.] : [s.n.], 2007.

4.7.1 Morové sloupy

Obecně se dá říci, že morové sloupy se stavěly před, v průběhu a po epidemiích černého moru, které Evropu postihly začátkem 15. století.²⁶ Nejhorší epidemie moru postihla Petrovice v roce 1680. Podle zápisu Čenka Habarta²⁷ v osadě za vlády jezuitů zemřelo nejméně padesát lidí.

Morové sloupy měly funkci duchovního spojení lidí s nebem, kdy lidé vysílali úpěnlivé prosby k Bohu, aby je mor ušetřil.

Sloupy se stavěly preventivně s vírou, že se černá smrt vůbec neobjeví. Dále se zřizovaly v průběhu epidemií, kdy lidé doufali v co nejmenší úmrtnost a v zázračné uzdravení nakažených.²⁸ Najdeme ale i sloupy, které byly vystavěny po odeznění morové rány, kdy tímto dávali lidé díky za přežití.

Naprosto jasným důkazem, že jde o morový sloup, je zpodobení určitých svatých, kteří jsou braní jako ochránci před morem. Nejčastěji zobrazovaným je sv. Roch. Ten bývá ztvárněn jako muž v kněžském rouchu s berlou a se psem. Legenda praví, že přežil černý mor a to jen díky vroucím modlitbám a věrnosti svého psa, který mu po dobu jeho utrpení nosil chléb.

Dalším svatým, který měl chránit před nemocí, byl sv. Šebestián, mimo jiné také patron umírajících. Sv. Šebestián se pozná snadno. Je to téměř nahý muž připoutaný ke stromu, který má tělo probodané šípy. Jinou postavou, která může figurovat na morových sloupech, je sv. Rozálie, zpodobněná jako žena umírající v jeskyni.²⁹

4.7.2 Mariánské sloupy

Naproti tomu mariánské sloupy jsou spojeny s mariánským kultem a vznikaly až do konce 19. století, výjimečně i na začátku století dvacátého.³⁰ Mariánské sloupy se vystavovaly ke slávě Panny Marie, velice často jako díky za ukončení nějaké pohromy.

²⁶ CZeCOT [online]. 2010 [cit. 2011-03-19]. Povídání o úpěnlivých sloupech. Dostupné z WWW: <http://www.czecot.cz/?id_tema=337>.

²⁷ HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko, Voticko*. Díl čtvrtý. [s.l.] : [s.n.], 1994. 756 s.

²⁸ JOHN, František ; PÁTEK, Aleš. *Drobné sakrální památky : Zábřeh a okolí*. [s.l.] : [s.n.], 2005.

²⁹ CZeCOT [online]. 2010 [cit. 2011-03-19]. Povídání o úpěnlivých sloupech. Dostupné z WWW: <http://www.czecot.cz/?id_tema=337>.

³⁰ Tamtéž

4.7.3 Trojiční sloupy

Trojiční sloupy jsou zasvěceny Nejsvětější Trojici a to: Otcí, Synu a Duchu svatému. Toto vyobrazení Nejsvětější Trojice bývá na sloupech někdy doplněno ještě Pannou Marií.

4.8 SOCHY A SOUSOŠÍ

Sochy a sousoší obvykle zobrazují církevní světce, Pannu Marii nebo biblické výjevy. Jsou usazeny na kamenných soklech, na nichž jsou uvedeny biblické texty. Jde převážně o díla barokního umění.

Výroba soch byla náročnější než výroba křížů, proto byly dražší a prestižnější záležitostí.

Nejznámějším zobrazovaným je sv. Jan Nepomucký. Ten bývá ztvárňován jako kněz oděný v barokním kněžském rouchu ve dvou základních typech- světec drží kříž v ruce nebo mu jej podává anděl.³¹

Dalším oblíbeným světce je sv. Florián, ten se stal patronem hasičů a chrání domy před požárem. Jako patron poutníků býval často zobrazován sv. Kryštof. Ten je tesán jako obr, mající v náručích malé dítě- Krista.³²

³¹ JOHN, František ; PÁTEK, Aleš. *Drobné sakrální památky : Zábřeh a okolí*. [s.l.] : [s.n.], 2005.

³² ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

5. PRÁVNÍ, EKONOMICKÉ A TECHNICKÉ HLEDISKO

5.1 PRÁVNÍ HLEDISKO

V současné právní situaci se v České republice rozlišují dvě základní skupiny drobných památek umístěných v krajině. Zaprvé se jedná o památky zapsané ve státním seznamu kulturních památek, na které se ve veřejném zájmu vztahuje právní ochrana podle příslušných zákonů. Druhým typem jsou památky „neregistrované“, tedy ty, které nejsou v rámci ustanovení zákona o státní památkové péči speciálně chráněny.³³ Ovšem to, že pamětihodnost není zapsána do státního seznamu kulturních památek, neznamená, že jde o památku druhořadou, která nemá umělecký, historický či jiný význam. Toto konstatování platí právě pro drobné památky umístěné v krajině. Těch je totiž zapsáno ve státním seznamu kulturních památek minimum.

Současná právní situace vytváří také pravidla, která se vztahují k opravám památek nesoucí ochrannou známku. Při rekonstrukci se musí postupovat podle ustanovení daných zákonem o státní památkové péči.

U „zapsaných“ drobných kamenných památek je tímto způsobem většinou zabezpečeno to, že jejich restaurování bude provedeno na základě odborných znalostí a restaurátorských standardů.

Pokud objekt stojí na soukromém pozemku, je vlastník povinen památku udržovat, pečovat o ní. Opravy musí probíhat dle postupů níže uvedených.

V současné době nejsou ovšem stanoveny právní postihy za nevyhovující péči vlastníků a o památku. To je důvod, proč v krajině nacházíme mnoho drobných sakrálních objektů v žalostném stavu.

5.2 EKONOMICKÉ HLEDISKO

Jak již bylo výše uvedeno, povinnost pečovat o památky a tedy i drobné sakrální objekty má především jejich vlastník, ať se jedná o soukromou osobu, obec či instituci. Svou

³³ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

pomocí zde může přispět stát, ale i skupiny dobrovolných aktivistů, plně vnímající hodnotu kulturního dědictví.

Finanční částky vynaložené na opravu těchto staveb není možno jednoznačně kvantifikovat. Roli hraje velikost, typ a stáří památky a v neposlední řadě i výše uvedené zařazení mezi kulturní památky. Památky chráněné státem není možné opravovat tak jako ostatní objekty. Jakýkoliv zásah se nazývá restaurování a veškeré postupy a technologie se musí konzultovat s pracovníky NPÚ a s pracovníky památkového odboru příslušné pověřené obce.³⁴ Pokud je stavba kulturní památkou, rozpočet na opravu je mnohonásobně vyšší a tím, že většina drobných sakrálních památek je ve vlastnictví malých měst a obcí s malým rozpočtem, lze rekonstrukci jen velmi těžko realizovat.

Na Petrovicku se dá čerpat z následujících zdrojů:

Možnost získat dotaci lze přes neziskovou společnost MAS Sedlčansko. Zde lze získat finanční podporu na drobné opravy a rekonstrukce sakrálních objektů a dále je možnost čerpání dotace na propagaci a publicitu památky.

O dotaci lze požádat i u Ministerstva pro místní rozvoj. V tomto případě není stanovena přímo priorita, ale při úspěchu v soutěži Vesnice roku lze ze získaných peněz financovat opravy místních drobných sakrálních staveb. Je-li některá ze staveb státní památkou, pak je na její opravu možno čerpat z grantů Ministerstva.

Ministerstvo zemědělství nabízí možnost čerpat na sakrální objekty, ale ne jednotlivě. Vždy vyžaduje určité systematické uspořádání, jako jsou například křížové cesty.

Co se obecního rozpočtu týče, ten řeší hlavně problém zachování si vyhovujícího technického stavu památky. Jedná se tedy o běžné opravy a o údržbu jak samotného objektu, tak i jeho okolí.

Poslední možností je vytvoření veřejné sbírky. V současnosti je to velmi často využívaná metoda na získání finančních prostředků. Pokud se objekt nachází v katastrofálním stavu, vytvoří se v obci sbírka a z té se objekt nechá opravit.

Na území Petrovicka žije i množství dobrovolníků z řad veřejnosti, kteří se podílí na činnostech opravy a údržby sakrálních objektů. Jedná se jak o sponzory, kteří nechají na

³⁴ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

své náklady sakrální stavbu opravit, tak i o ty, kteří se starají o údržbu jak stavby, tak i jejího okolí.

5.3 MATERIÁLOVĚ - TECHNICKÉ HLEDISKO

Nyní se budeme zabývat rozčleněním drobných sakrálních staveb pomocí materiálově technického hlediska. Tedy hmotnou podstatou, z které vyplývá způsob zacházení s památkou, její údržba a případná restaurace.

Prvním a bezpochyby výchozím materiálem pro stavbu drobných památek bylo dřevo. Dřevo se označovalo svou velmi snadnou opracovatelností a dostupností. Pro křesťany mělo mnoho symbolických významů, protože právě dřevo bylo materiálem Kristova kříže.³⁵ Bohužel se ale dřevo nevyznačuje dlouhou životností, proto ho po čase vystřídal materiál daleko odolnější a tím byl kámen.

Kámen se stal nejčastěji používaným materiálem pro stavbu drobných církevních památek. Na Petrovicku je kámen nejdostupnějším, a tudíž i laciným materiálem. Z tohoto důvodu je zde velký počet kamenných památek- převážně křížů.

Dalším typem jsou stavby zděné. Nejčastějšími drobnými památkami tohoto typu jsou boží muka, kapličky a zvoničky.

Jsou zděné z cihel a lomového kamene, či jejich kombinací. Velmi často bývají omítnuté a obílené vápnem. Oblíbené jsou i pestře malované ornamenty, které se obvykle krajově liší.

Součástí drobných památek je často železo, ať kované, lité, či různě povrchově upravené. Dále se jedná o slitiny kovů, které se vyskytují u památek mladších, a to z druhé poloviny 19. a z 20. století.³⁶ Kov většinou doprovází kámen, který plní funkci nosnou a dále slouží jako podstavec.

Nyní se dostáváme k případné rekonstrukci.

Prvním typem památek jsou ty, které nejsou zapsané do seznamu kulturních památek. Na Petrovicku jich je takovýchto většina, a proto přišlo autorce vhodné zmínit se o nich nejdříve.

³⁵ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

³⁶ Tamtéž

Pokud se rozhodneme památku opravit, a to zásahem do dosud dochovaných struktur stavby, je důležité zjistit všechny dostupné informace o objektu. Tedy získat co nejvíce poznatků o technickém stavu a jaké faktory se zasloužily o narušení, či zničení památky. Důležité je i zjistit si určitou „duchovní hodnotu“ a historii, kterou si památka prošla. Jen pomocí této podrobné přípravy je možné se vyvarovat chyb a omylů, k nimž docházelo a často dochází, kdy nadšený amatér poničí památku, tak že by bylo lépe, kdyby byla památka ponechána svému osudu.³⁷

U památek vyšší umělecké hodnoty by se měla ctít původní podoba s ohledem na finanční možnosti, použitý materiál a způsobu zpracování, jeli to ovšem vůbec možné a účelné.

Při opravách památek nesoucích ochrannou známku musí být veškeré postupy, zásahy a materiály schváleny památkovým úřadem. Na celý proces obnovy je bedlivě dohlíženo. Materiál i metody při opravě by měly být identické s původními. V případě cenných památek je vhodné používat co nejšetrnější restaurátorské techniky. Nakládání s takovými objekty bývá většinou finančně náročné a po technické stránce velmi složité.

³⁷ ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, Jarmila . *Kaplička na návsi, křížek v polích*. [s.l.] : [s.n.], 2006.

6. FUNKCE DROBNÝCH CÍRKEVNÍCH PAMÁTEK V MINULOSTI A DNES

V této části se autorka zaměří na otázku funkční povahy drobných sakrálních objektů, neboť je zřejmé, že v druhé polovině 20. století došlo v tomto ohledu k výrazným změnám. Funkce, které byly důvodem pro zřízení objektu lze vnímat jako „**primární**“, tradiční. Nusek ve své publikaci³⁸ použil následujícího dělení tohoto primárního hlediska na funkce: kulturně náboženskou, memoriální, reprezentační, orientační a hraniční.

Jak již bylo uvedeno, představovaly drobné sakrální stavby především jeden z nástrojů upevnování křesťanské víry. Tyto objekty byly budovány zejména na rozcestích a v blízkosti starých kultovních míst, kde měly narušovat přežívající pohanské praktiky.

Již od začátku se kulturně náboženský aspekt s největší pravděpodobností prolínal s prvkem memoriálním,³⁹ tedy s prvkem upomínajícím na událost, která je spjatá s místem či blízkou lokalitou. Nejčastější připomínající událostí bylo úmrtí. Dobrým příkladem je smírčí kříž v Ratiboři či morová kaplička na Kuníčku.

Zároveň však objekty plnily funkci orientační. Tyto drobné stavby signalizovaly průběh cest, či polohu rozcestí. Dle Nuska⁴⁰ orientaci zvyšovala také hierarchizace zřizovaných objektů, vyplývající z významu cesty, či křižovatky. Na malých rozcestích lokálních cest byla budována nejčastěji boží muka, na křižovatkách regionálních cest to byly kapličky a na křižovatkách cest dálkových to byly zpravidla kaple a kostely.

Převážně v 19. století se u sakrálních objektů setkáváme s další funkcí, a to s reprezentační. Zřizované objekty, nejčastěji však kříže, měly svým nápisem upozornit na zbožnost osoby zřizovatele, či celé jeho rodiny. Na objekt bylo obvykle vytesáno reprezentantovo jméno či alespoň jeho iniciály.

Svůj náboženský, memoriální a orientační význam si drobné církevní stavby udržely až do 50. let 20. století, tedy do té doby, než začala ateistická politika režimu brojit proti těmto památkám.

³⁸ NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Tamtéž

Vedle primárních funkcí můžeme v dnešní době u těchto objektů vidět i funkce jiné, „sekundární“, které vznikly vlivem vývoje.⁴¹ Základem tohoto přístupu je třeba si uvědomit to, že drobné církevní stavby nesou značnou výpovědní hodnotu. Například smírčí kříže nám podávají cennou výpověď o mimosoudních právních zvyklostech středověku.

Dalším příkladem nesoucím výpovědní hodnotu, je materiál, ze kterého byly stavby v regionu nejčastěji stavěny. Materiál obvykle koresponduje s geologickou situací lokality, často vypovídá o dostupnosti jeho ložisek v blízkém okolí.

Další a zároveň poslední funkcí drobných sakrálních objektů, která získala na aktuálnosti v 2. polovině 20. století, je funkce moderně estetická.⁴² V této době lidé tyto památky začínají vnímat jako estetický element ve volné krajině, jehož působení na určitém místě často umocňuje lidová legenda. Dochází k uvědomování si významnosti těchto staveb, které zásadně formují krajinný ráz lokality.

⁴¹ NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček : Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. [s.l.] : [s.n.], 2001.

⁴² Tamtéž

7. CHARAKTERISTIKA REGIONU

Petrovicko se nachází na pravém břehu řeky Vltavy, napravo od vodní nádrže Orlick. Leží v mělké kotlině, zvané Čertova hrbatina. Nejvyšším z vrchů je Králov s nadmořskou výškou 672 m. Obec Petrovice najdeme uprostřed této kotliny mezi městy: Milevsko a Sedlčany.

Petrovicko má v současné době 1407 obyvatel žijících v Petrovicích a sedmnácti dalších osadách- Brod, Kojetín, Krchov, Kuní, Kuníček, Mašov, Mezihoří, Obděnice, Ohrada, Pořešín, Radešice, Rybníček, Skoupý, Týnčany, Vilasova Lhota, Zahrádka a Žemličkova Lhota.

Tato oblast je nazývána „Krajem kamenů“. Ty máme možnost potkat téměř na každém kroku. Návštěvníky překvapí mnoho obrovských kamenů rozestých po okolí, z nichž nejznámějším je "Husova kazatelna" u Vilasovy Lhoty, ze které mistr Jan Hus kázal lidu. Další zajímavostí je viklan "Čertův kámen" ležící na jihu obce.⁴³

Z Petrovic je možné podnikat zajímavé výlety do okolí na kole i pěšky. Jsou zde velmi dobře značené a udržované turistické stezky, které Vás zavedou na mnoho krásných míst a určitě cestou narazíte i na drobnou církevní stavbu.

7.1 HISTORIE REGIONU

V 2. století před Kristem se v osadě usídlil keltský kmen Bojů. Jeho přítomnost dokazují zdejší nálezy popelnic. Dalším důkazem přítomnosti Keltů jsou vztyčené kameny, menhiry, které se nacházejí po celém regionu Petrovicka.

První písemná zmínka o Petrovicích pochází z roku 1183. Je tedy jisté, že byly založeny v prvních letech 12. století. Tehdy přišli na Petrovicko dva bratři, vladykové Petr a Obiden, aby zde založili svá sídla, Petr dnešní Petrovice a Obiden dnešní Obděnice.⁴⁴ Krátce po založení obou sídel zde byly vystavěny kostely.

V roce 1601 koupil velkou část Petrovic rybníkář Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan. Zemřel roku 1604 a je údajně pochován v Obděnicích, kde má svůj náhrobek.

⁴³ HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko, Voticko*. Díl čtvrtý. [s.l.] : [s.n.], 1994.

⁴⁴ Tamtéž, 756 s.

O Krčínově působení na Petrovicku svědčí především zbytky tvrze, kterou zde nechal vystavět. Dodnes jsou zde patrné její části. Tato stavba byla svého času dominantou kraje. Dále zde po Krčínovi zůstala i spousta rybníků, které zde vybuďoval za svého působení.

Po Krčínově smrti se majitelé na Petrovicku střídali. Robotou spadalo Petrovicko pod správu nedalekého Vysokého Chlumce.

Veliký význam v rozvoji hospodaření zde měli Jezuité, kteří vlastnili Petrovice v letech 1650- 1773. Nutno přiznat, že místní Jezuité byli mírnou, shovívavou vrchností a velmi dobrými hospodáři. Za jejich působení celá oblast Petrovicka vzkvétala. Vystavěli tu dvě rezidence. Jednou z nich je nynější zámek, kde sídlí obecní úřad. Druhá, zvaná „Malá rezidence“, stojí na náměstí poblíž kostela.

Petrovice byly v prosinci 1898 povýšeny na městys a byl jim přidělen erb: „Na modrém štítu leží křížem přes sebe dva zlaté klíče. Na hořejším okraji štítu spočívá stříbrná koruna zděná s pěti zuby.“⁴⁵

⁴⁵ HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko, Voticko*. Díl čtvrtý. [s.l.] : [s.n.], 1994. 756 s.

II. Výzkumná část

8. KONKRETIZACE CÍLŮ

V literární rešerši autorka stanovila jako hlavní cíl zvýšení zájmu veřejnosti o zkoumanou oblast a vytvoření katalogu Drobných církevních památek v Petrovickém regionu.

Cílem je vytvoření soupisu, jenž by čtenáři přiblížil nejen region a místo výskytu památky, ale i památku samotnou. Základním úkolem je stavbu vypátrat, zdokumentovat, sehnat veškeré dostupné informace a posoudit její aktuální technický stav.

Celá výzkumná část je logicky strukturována a to dle jednotlivých osad, ve kterých se stavby nacházejí. Ke každé stavbě patří samostatná mapa, s úkolem zlepšení orientace návštěvníků v lokalitě.

9. TERÉNNÍ VÝZKUM

9.1 PETROVICE

9.1.1 Kříž u hřbitovní zdi

Před hřbitovní zdí na náměstí u kostela stojí na vysokém kamenném sloupu litinový kříž.

Základ kříže tvoří kamenný kvádr s vytesaným letopočtem 1854, což je rok obnovy původního dřevěného kříže. Pod Kristovým tělem je oválná tabulka s nápisem: Pochválen pán Ježíš Kristus.

9.1.2 Kříž u zdi před kostelem

Kamenný kříž zde byl postaven Arnoštem Ebehöhem, lékárníkem z Bechyně.

Podstavec pod křížem nese letopočet 1872. V patě kříže je vytesán kalich, v horní části je umístěn dřevěný misijní kříž s letopočty 1924 a 2004.

Na vodorovném břevně je nápis MISIE. Misijní kříž byl zhotoven truhlářem Bohumírem Marešovským ze Zahrádky.

9.1.3 Socha sv. Václava na náměstí

Ve 2. polovině 17. století nechali jezuité na náměstí nedaleko kostela vystavět sochu sv. Václava.⁴⁶

Socha je usazená na oblém žulovém a hlavicí ozdobeném sloupu, asi 3 metry vysokém. Socha sama o sobě měří okolo 130 cm.

V roce 1996-1997 prošla restaurací. Bylo doporučeno původní objekt uschovat a vytvořit kopii. Nová socha byla posvěcena 21. září 1997. Zrestaurování a vytvoření kamenné kopie stálo 149000 Kč.

9.1.4 Pomník padlým vojínům v 1. světové válce

Pomník můžeme nalézt uprostřed parku na náměstí.

⁴⁶ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

Na žulovém podstavci stojí pískovcová socha, symbol míru. Drží vavřínový věnec a husitský štít, na kterém je nápis: Milujte se, pravdy každému přejte. Na přední desce je nápis: „Památce padlým vojínům z okolí Petrovic v letech 1914-1918“. Dále jsou zde vyrytá jména všech padlých vojáků z Petrovic a okolních vesnic.

Pomník byl posvěcen 16. května 1921.

9.1.5 Kamenný kříž

Kříž byl postaven rodinou Vondrákových v roce 1884.⁴⁷ Původně stál na mírném vršíčku vpravo u cesty do Skoupého. Při stavbě nové silnice r. 1926, která vede z Petrovic do Skoupého, byl přemístěn vlevo do meze u silnice.

Vysoký kamenný kříž s tělem Krista stojí na dvou kamenných podstavcích. Na jednom z nich je vytesán letopočet vzniku. V horní části svislého ramene je nápis INRI.

9.1.6 Kříž uprostřed hřbitova

Ve středu hřbitova stojí na dvoustupňovém podstavci kamenný kříž s tělem Krista. Na horním podstavci je vytesán letopočet 1888, tedy rok, ve kterém byl kříž postaven a vysvěcen.

Dle kronik se posvěcení konalo 19. srpna 1888 v 9 hodin ráno. U této příležitosti byl vysvěcen i hřbitov, který byl v tuto dobu také dostavěn.⁴⁸

Kříž byl zřízen na náklady občanů z Petrovic a okolních osad.

9.1.7 Kaplička u Svatých

Vlevo u silnice na Krásnou Horu, nedaleko místa, kde se odbočuje na Kuní stará vozová cesta, je zděná kaplička postavená v 19. Stol.

Kaplička má prejzovou střechu opatřenou železným křížkem. Ve zdivu jsou na všech čtyřech stranách výklenky, z nichž tři jsou uzavřeny dřevěnou mřížkou.

V roce 2007 byla kaplička z podnětu OÚ Petrovice opravena. Náklady činily 55 000 Kč.

⁴⁷ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

⁴⁸ Tamtéž

9.1.8 Sochy svatých

Roku 1688 postavili jezuité na mezích svého panství hraniční kříže. V té samé době dali postavit za Petrovicemi u cesty ke Krášovicům sochy sv. Jana a sv. Pavla, patronů proti bouřím a krupobití.⁴⁹

Sochy byly zhotoveny z pískovce a umístěny byly na pilíři z kamene.

První dochovaná zmínka o opravě je z roku 1883, kdy je nechal opravit místní farář.⁵⁰ V roce 2001 bylo rozhodnuto vyměnit staré sochy za nové. Místo bylo otevřeno 28. října 2001.

Účelem těchto staveb je rovněž, jako v minulosti, vítat příchozí do Petrovic a loučit se s těmi odcházejícími.

9.1.9 Kříž u Melenova mlýna

Nedaleko Melenova mlýna u původní cesty do Petrovic stojí kamenný kříž s letopočtem 1882.

Korpus Krista je z litiny. Čelo kříže je postaveno ve směru k původní staré cestě.

Bližší informace o kříži se nepodařilo zjistit.

9.1.10 Boží muka u Melenova mlýna

Tyto boží muka se nacházejí v blízkosti silnice z Petrovic do Krásné Hory.

Ze široké podezdívky vystupuje čtyřboký hranol, který se postupně zužuje. V horní části se nachází výklenek, zakončen taškovou stříškou se železným křížkem.

Tato stavba pochází z poloviny 17. století, kdy v tomto regionu řádil mor.⁵¹ V roce 1960 byla boží muka památkovým úřadem Sedlčany opravena. Další rekonstrukce byla provedena Obecním úřadem Petrovice v roce 2000.

⁴⁹ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ Tamtéž

9.1.11 Socha Panny Marie na mostu

Socha je umístěna na kamenném, třikrát odsazeném podstavci, který stojí na levé straně mostu.

Na vrcholu podstavce je socha Panny Marie. V pozadí je vidět viklan Vrškámen.

9.1.12 Torzo kříže na Červeném vrchu

Torzo kříže je vysekané z jednoho kusu kamene a nachází se v horní části Červeného vrchu, poblíž mostu u silnice z Petrovic na Milevsko.

Postaven byl v době, kdy zde ještě nebyla silnice a vedla zde stará cesta kolem potoka.

O Červeném Vrchu se mluvilo jako o nebezpečném místě, plném loupežníků, kteří zde přepadávali pocestné. Měl tu být přepaden obchodník s koňmi, který zde byl zabit.⁵² Z tohoto důvodu se autorka domnívá, že by se mohlo jednat o kříž smírčí.

9.2 KUNÍ

9.2.1 Zvonička na návsi

Na okraji návsi na Kuní je postavena zděná zvonička.

Ke vchodu vedou čtyři kamenné schody. Nad vchodem je malý výklenek, kam byly umístěny sošky sv. Vojtěcha a sv. Jana Nepomuckého.

Na střeše je věžička s jehlancovitou stříškou. Vnitřek zvoničky osvětlují dvě okrouhlá okénka.

Vpravo od kapličky je XIV. zastavení křížové cesty.

9.2.2 Kříž

Roku 1830 při soupisu křížů, soch, kapliček, božích muk a dalších drobných památek je zde zapsán dřevěný kříž, který byl postaven svobodníkem Františkem Kučerou.⁵³

Dnes na tomto místě stojí kříž žulový. Ramena kříže jsou jetelově zakončena. Na podstavci je vyryt letopočet 1832.

⁵² *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

⁵³ Tamtéž

9.2.3 Kříž na vrchu Hůrka

Kamenný kříž se nachází na okraji vsi Kuní.

Kříž má ramena jetelově zakončena. Uprostřed nich je vytesáno srdce. V dolní části svislého ramene je vyobrazen kalich s hostií. Na čtyřhranném podstavci je vytesán letopočet 1863 a pod ním nápis, který se ale bohužel autorce nepodařilo rozluštit. Není známo ani kým a za jakým účelem byl kříž postaven.

9.2.4 Křížová cesta

Křížová cesta byla vybudována v roce 2000 akademickým sochařem Kodymem za finančního přispění místních občanů.

Na každém ze 14. kamenů je umístěná měděná destička se jmény lidí, kteří na zhotovení přispěli.

9.3 KUNÍČEK

9.3.1 Morová kaplička

Kolem roku 1700 byla jezuita postavena krásná kaplička v barokním slohu. Tato stavba je zasvěcená sv. Anně. Zdobená je u stříšky okrouhlými římsami a kamennými koulemi.

Kaplička je nazývána morová, protože na tomto místě byly pochovány oběti moru z roku 1680.⁵⁴

9.4 TÝNČANY

9.4.1 Kaplička sv. Jana pod vsí

Asi 500 metrů jižně od vsi Týnčany, vlevo u silnice na Petrovice, stojí u studánky kaplička sv. Jana Nepomuckého.

Jde o čtvercovou stavbu ozdobenou svislými, z malty vystupujícími prvky. V průčelí je římsový trojhranný štít, na kterém je zobrazen letopočet 1855, což je datum, kdy byla kaplička opravena.

Původní stavba byla postavena v roce 1763, tedy za vlády jezuitů.

⁵⁴ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

Objekt je v dnešní době oplocen. Poslední oprava byla provedena v roce 2006.

9.4.2 Kamenný kříž

V Týnčanech na návsi se nachází vysoký kamenný kříž s tělem Krista. Na spodním podstavci, který je zakončený jednoduchou římsou, je vytesán letopočet 1925.

Ohrádku tvořily 4 kamenné sloupky, z nichž 3 jsou stále na svém místě.

Tento kamenný kříž pravděpodobně vystřídal kříž dřevěný. Ve Farní kronice petrovské je uveden zápis: „Ve vsi Týnčany r. 1835 dřevěný kříž neznámého původu a stáří byl postaven“.⁵⁵

9.5 MEZIOŘÍ

9.5.1 Zvonička

Na návsi, u vrat bývalého statku č. 10, stojí ze žuly vytesaná vysoká zvonička, která je nahoře zakončena železným křížkem.

Tato zvonička stojí na dvoustupňovém podstavci, z nichž ten vyšší nese letopočet 1861. Nyní je opatřena zařízením na elektrické zvonění.

9.5.2 Kříž Kváčů na návsi

Kříž stojí na návsi v Mezioří proti bývalému Trpkovu statku.

Do kamenného podstavce je zde zapuštěn zdobený litinový kříž s Ukřižovaným. V patě kříže je umístěna socha Panny Marie. Nad ní se nachází ještě skupina andělů.

Původní kříž, který zde stál, byl poškozen a tímto litinovým nahrazen.⁵⁶

Podle typu se odhaduje, že současný kříž pochází ze hřbitova. Dle iniciál na podstavci lze usuzovat, že tento kříž byl zde usazen rodinou Kváčových z Týnčan, která koupila Trpkův statek, o který ale zanedlouho přišla.

⁵⁵ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

⁵⁶ Tamtéž

9.6 KOJETÍN

9.6.1 Kříž u autobusové zastávky

Kříž se nachází u silnice na Milevsko, v místě, kde je odbočka na Porešín.

Litínový kříž je umístěn na vysokém kamenném třístupňovém postavci. Podstavec na čelní stěně nese vytesaný reliéf kalichu a hostie. Na spodní části je uveden letopočet 1868. Pod tělem Krista je umístěna deska s nápisem: Chvála Kristu.

Objekt je umístěn v ohradce se čtyřmi původními zdobenými sloupy.

9.6.2 Kaplička

Na okraji Kojetína, u zaniklé pěšiny vedoucí z Kojetína k Mikyškovu mlýnu se nachází barokní kaplička.

Tato kaplička byla postavena rodem Hadáčků, který v Kojetíně žije již několik století.⁵⁷ Na fasádě pod pozdějším nátěrem je uveden letopočet 1810- 1811. Kaplička je zasvěcena Svaté Trojici, o čemž vypovídá i obraz uvnitř. Objekt, jak vidno z fotografie, je v současnosti v žalostném stavu.

Před stavbou rostly mohutné kaštiny. Nyní se zde nachází už pouze jeden a po zbývajících zde zbyly jen pařezy.

9.6.3 Kaplička na návsi

Kaplička stojí na návsi ve stínu dvou prastarých lip a kromě sakrální funkce zastává ještě úlohu zvoničky.

Jedná se o jednoduchou stavbu obdélníkového půdorysu. Štukovou omítku tvoří obloučkové prvky. Na fasádě je uveden letopočet 1889.

V roce 2002 byla kaplička péčí obce Petrovice opravena a byl jí pořízen nový zvon.

9.6.4 Litínový kříž

U cesty z Mašova do Kojetína stojí litínový kříž. Ramena kříže jsou bohatě zdobena a ve spodní části objektu se nachází sousoší andělů.

⁵⁷ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946).

Kříž není udržován a v současné době je celý zrezivělý.

O tom, kým a kdy byl kříž postaven, se nepodařilo nic zjistit.

9.7 MAŠOV

9.7.1 Kaplička

V horní části Mašova se u staré cesty nachází kaplička se zvoničkou, která je zasvěcena Nanebevzetí Panny Marie.

Jedná se o jednoduchou stavbu s obdélníkovým půdorysem. Štukovou omítku zdobí obloučkové prvky. Nad vstupem do objektu proniká střechou věžička se zvonem a tepaným kovovým křížkem ve špici jehlancové stříšky.

Kaplička byla postavena v roce 1900 na místě, kde nahradila původní stavbu, kterou byla zvonička z roku 1850.⁵⁸

9.7.2 Kříž na návsi

Tento objekt se nachází po levé straně na počátku cesty, která vede do Kojetína.

Dříve zde stál kříž dřevěný, ale kvůli nízké životnosti dřeva byl po několika letech nahrazen zcela novým kamenným.

Z roku 1836 je ve farní kronice zápis: „Na návsi stojí dřevěný kříž obcí postavený.“ Roky postavení ani jednoho z nich nejsou bohužel známe.⁵⁹

Kříž je asi 150 cm vysoký. Ve spodní části kříže je vytesán kalich s hostií. Před několika lety byl vandaly povalen a poničen.

V roce 2005 ho místní obyvatelé opět opravili a postavili na původní místo.

9.7.3 Kříž u lesíka nad Mašovem

Tento kříž se nachází nad Mašovem, poblíž velké rekreační chaty.

⁵⁸ *Farní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1903-1950.

⁵⁹ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946)

Litinový křížek zapuštěný do jednoduše zdobeného kamenného podstavce, asi půl metru vysokého je ve velmi pěkném stavu. Ramena kříže jsou jednoduše, vkusně zdobená. V patě kříže jsou vyobrazené čtyři zlaté listy.

9.7.4 Dřevěný kříž u staré cesty z Mašova do Kojetína

Tento dřevěný kříž nachází u staré cesty, která je v dnešní době z části neprůjezdná.

Ve farní kronice z roku 1836⁶⁰ je kříž zapsán jako dřevěný, stojící u pole. Vypráví se, že byl postaven, aby připomínal neštěstí, ke kterému zde došlo. Při svatbě, která se konala roku 1724 na tomto místě, došlo k tragickému úmrtí ženicha. Dříve bylo zvykem při svatbách slavnostní střelbou oznamovat projíždění svatby. Při vystřelení z pistole ale došlo k jejímu roztržení a smrtelnému zranění ženicha.

Další kříž, který si zdejší rodáci ještě pamatují, stával v blízkosti již výše zmíněného kříže a měl připomínat pohřebiště z roku 1700, kam se pochovávali oběti moru. Kříž zanikl v 50. letech při polních úpravách, které provádělo JZD.

9.8 KRCHOV

9.8.1 Zvonička

V roce 2004 občané Krchova nechali vybudovat na návsi novou zvoničku, která nahradila původní, která už byla v katastrofálním stavu.

Jedná se o dřevěný „dvoják“ se zvonkem opatřeným malou stříškou. Čeněk Habart uvádí: „Na Vondrákově zahradě je zvonička mající dva dřevěné sloupy a kuželovitou, plechem pobytou stříšku s křížkem.“⁶¹

9.8.2 Kamenný kříž

Vysoký kamenný kříž stojí v kopci vlevo u silnice z Petrovic do Zahrádky, v blízkosti bývalého statku.

Původní dřevěný kříž byl postaven roku 1835 Josefem Vondrákem. Dnes tu je nový, kamenný, který zde stojí od roku 1855.

⁶⁰ *Farní kronika Petrovice*. [s.l.] : [s.n.], (1835-1946)

⁶¹ HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko, Voticko*. Díl třetí. [s.l.] : [s.n.], 1994. 256 s.

Současný kamenný kříž stojí na dvoustupňovém kamenném podstavci, zakončeným kamennou římskou s krajkovým reliéfem. Ramena kříže jsou zakončena jednoduchým, rytým zdobením.

9.9 ŽEMLIČKOVA LHOTA

9.9.1 Křížek a zvonička

Uprostřed návsi v Žemličkově Lhotě stojí pilířovitá kamenná zvonička.

Má hladné stěny bez ozdob. Na čelní straně je umístěna socha Panny Marie. Letopočet vtesaný do kamene sděluje, že zvonička pochází z roku 1905.

Na tomto místě se dříve nacházela dřevěná zvonička. Jednalo se o sloup s kuželovitou stříškou, pod níž byl zavěšen zvonek.⁶² Stranou od zvoničky stojí jednoduchý kamenný kříž, který byl posvěcený o 3 roky později než zvonička, tedy v roce 1908.

Obě stavby byly pořízeny na náklady obce.

9.9.2 Kortánkův kříž

Kříž najdeme poblíž vsi vlevo u silnice vedoucí ze Lhoty Žemličkovy na Obděnice.

Posvěcen byl současně se zdejší kamennou zvoničkou.

Pořízen byl rodinou Kortánkových ze Žemličkovy Lhoty. Postavila ho v místě, kde stál kříž původní, a to dřevěný. Dle vyprávění zde byl první dřevěný kříž postaven v dobách třicetileté války. Měl připomínat utrpení zdejšího lidu ve válce a vypálení tří selských statků švédskými vojáky.⁶³

Současný kříž stojí na kamenném podstavci, který má na čelní straně vyrytý letopočet vzniku a to 1905. Jedná se o jednoduchý, nikterak zdobený objekt.

⁶² *Farní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1903-1950.

⁶³ *Obecní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1914-2010.

9.9.3 Novákův kříž

Tak je nazýván místními lidmi litinový kříž na kamenném podstavci, který se nachází u křižovatky cest nad Lhotou Žemličkovou.

Jedná se o nenápadný litinový kříž, zasazený do kamenného podstavce. Pod Kristovým tělem se nachází tabulka s nápisem: Chvála Kristu.

Postaven byl zdejšími rodáky Antonínem Kabátem a jeho manželkou. Nechali ho zde vystavět po uzdravení své dcery, která byla těžce zraněna. K neštěstí došlo v lomu, kde její otec pracoval. Kámen jí poranil nohy a doktoři malé dívce dávali malou šanci na to, že bude opět chodit. Však prosba o Boží pomoc byla vyslyšena a dívka se zcela uzdravila.⁶⁴ Proto zde její rodiče nechali kříž postavit a v roce 1940 vysvětit.

9.9.4 Kamenný kříž z roku 1861

Kříž se nachází za Lhotou Žemličkovou u cesty na Vrcha. Stojí mezi dvěma mohutnými lipami.

Ježíš zde má nad hlavou vytesané srdce a pod nohama kalich. Též konce ramen jsou zdobená. Původně se tu nacházel kříž dřevěný, který nechal postavit Albert Štemberk roku 1818.⁶⁵

9.10 OBDĚNICE

9.10.1 Šafránkův kříž

Tento kamenný kříž se nachází vpravo poblíž vjezdu do dvora čísla popisného 46.

Kříž je tvořen podstavcem, který se skládá ze tří stupňů. Zakončen je menším křížem s tělem Krista. Celý objekt působí jednoduše, nejedná se o nikterak zdobenou památku.

V roce 1922 ho nechal zhotovit Josef Šafránek na památku svého syna, který padl na vojně.

⁶⁴ *Farní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1903-1950.

⁶⁵ Tamtéž

9.10.2 Sirotkův kříž

Tento kříž byl postaven v roce 1920 u cesty, která vedla do Porešína.

Zřízen byl Marií Sirotkovou z Obděnic na památku svého manžela, který padl v 1. světové válce.⁶⁶

Jedná se o jednoduše zhotovený lité kříž, který je zasazený v kamenném třístupňovém podstavci.

9.10.3 Svatý obrázek rodiny Sirotkovy

Obrázek se nachází na vzrostlé lípě před Obděnicemi u silnice proti Pivovarskému rybníku.

Nechala ho zde zhotovit rodina Sirotkova. Bližší informace o tomto obrázku se nepodařilo zjistit.

9.10.4 Kříž Basařů

Litinový kříž najdeme před Obděnicemi za mostem ve stráni poblíž silnice.

Už v roce 1815 stál na tomto místě kříž dřevěný, v roce 1906 byl však odstraněn a místo něj postaven nový, kamenný.⁶⁷

Současný kříž sem nechala usadit rodina Mikotova. Jedná se o litinový kříž, který je zasazený do nižšího kamenného podstavce. Ramena kříže jsou zakončena zdobením. Pod tělem Krista se nachází tabulka s nápisem: Chvála Kristu.

9.10.5 Kříž Maninův

Kříž se nachází u potoka, který teče do rybníka Svět. Dříve zde vedla starodávná cesta z Obděnic na Zhorce. Značná část cesty byla ale bývalým JZD zrušena a v současné době je tím pádem neprůjezdná.

Jedná se o litinový kříž, který je zasazený v kamenném podstavci. V přední části podstavce je vyryto srdce.

⁶⁶ *Farní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1903-1950.

⁶⁷ *Obecní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1914-2010.

První záznam o kříži je z roku 1898, kdy se uvádí přítomnost dřevěného kříže.⁶⁸ Stáří současného litinového kříže je neznámo. Místní obyvatelé mu však říkají kříž Maninův.

9.10.6 Pomník padlým vojínům

Pomník se nachází u kostela.

Zřízen byl z dobrovolné sbírky, která proběhla v Obděnicích a přilehlých osadách. Na pomníku je z celé farnosti vyryto 43 jmen padlých vojínů.

Slavnostní odhalení a posvěcení pomníku se konalo v září roku 1922.⁶⁹

9.10.7 Kříž u školy

Jedná se o jednoduchý kamenný kříž s tělem Krista, který je usazen na jednostupňovém podstavci.

Roku 1892 nechala obec na roh školy postavit kamenný kříž. Bylo to u příležitosti přístavění 2. třídy. Tento objekt zde nahradil původní dřevěný kříž.⁷⁰

9.10.8 Kříž na návsi

Na návsi v Obděnicích u starého statku se nachází litinový křížek.

Objekt je usazen na kamenném podstavci. Je celý zdobený listy. Kříž umístila v čele štítu domu rodina Kalusova.

Postavili jej roku 2003 jako poděkování za šťastný návrat do vlasti z emigrace v USA.

9.11 POREŠÍN

9.11.1 Kaplička

Tato památka se nachází u silnice z Obděnic do Porešína nedaleko křižovatky s Císařskou silnicí.

Jedná se o architektonicky velmi zajímavou stavbu.

⁶⁸ *Školní kronika Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], (1878-1924).

⁶⁹ *Farní kronika obce Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], 1903-1950.

⁷⁰ *Školní kronika Obděnice*. [s.l.] : [s.n.], (1878-1924).

Kaplička byla postavena roku 1874 a říkalo se jí Válová. Dle vyprávění byla památka postavena po tragické události, která se stala o petrovické pouti. Ze žárlivosti zde měl být zabit chasník z Porešína jiným mužem ze vsi. Kaplička prý byla postavena na usmíření rodin po této události.⁷¹

⁷¹ *Farní kronika obce Obděnice.* [s.l.] : [s.n.], 1903-1950.

10. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo, na základě odborné literatury, dostupných pramenů a terénního výzkumu, vytvořit ucelený soupis, který by pojednával o „Drobných církevních památkách ve vybraném regionu Petrovicka“.

Základním krokem bylo památku vypátrat, zdokumentovat, sehnat veškeré dostupné informace a posoudit její aktuální technický stav.

Při popisu jednotlivých staveb se autorka zaměřila převážně na jejich historii. Snažila se zjistit příčiny vzniku památky a její vývoj, kterým památka procházela v průběhu času. Jako dodatek autorka uvedla příběhy, které se k jednotlivým stavbám vážou.

Při zpracování tématu autorka narazila na řadu problémů. Jedním z nich byly nedostatečné informace o jednotlivých památkách. V současné době řada z nich není zakreslená v mapách. Tato skutečnost velmi zkomplikovala terénní výzkum.

Popisovaný region se vyznačuje svou pestrostí na sakrální stavby. Při vlastním výzkumu bylo zdokumentováno na 80 objektů. Povolný rozsah práce však neumožnil autorce věnovat se všem stavbám.

Povědomí o těchto památkách není u veřejnosti nikterak veliké, přesto se autorka na svých cestách setkala se zájmem o tento druh lidové architektury. To ji utvrdilo v tom, že pokud by vyšel dosud chybějící, oficiální soupis o drobných církevních památkách tohoto regionu, veřejnost by ho se zájmem uvítala.

Co se technických stavů památek a rekonstrukcí týče, zde autorka došla k překvapivému závěru. Je třeba konstatovat, že rekonstrukce, které proběhly v posledních letech, byly velmi zdařilé. Na svých cestách se autorka nesečkala s „nešťastným“ zásahem do architektury těchto památek. Samozřejmě se zde nacházejí památky v nevyhovujícím stavu, ale těch je zde překvapivě málo.

Seznam použitých zdrojů

- BAZAL, Karel. *Kapličky a drobné sakrální stavby Sedlčanska*. Pelhřimov: Nová tiskárna 2006. 77 s. ISBN 80-239-6813-0.
- DAVID, Petr. *777 kostelů, kaplí ČR*. Praha: Kartografie, 2002. 308 s. ISBN 80-7011-7087.
- HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko, Voticko*. Sedlčany: AlfaPrint, 1994. 756 s.
- HÁJEK, Tomáš. *Příběh drobných památek*. Praha: Studio JB, 2001. 137 s. ISBN 80-900903-9-7.
- JOHN, František. *Drobné sakrální památky Zábřeha a okolí*. Litomyšl: H.R.G, 2005. 63 s. ISBN 80-239-6148-9.
- NUSEK, Jindřich. *Příběh kapliček*. Příbram: PB tisk, 2001 132 s. ISBN 80-86327-16-7.
- PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého*. Praha: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1913. 350 s.
- POCHE, Evžen a kol. *Umělecké památky Čech A-Ž*. Praha: Academia, 1977-1982.
- ŠTOGROVÁ, Jarmila. *Kaplička na návsi, křížek v polích*. o.s. Drobné památky severních Čech. 2006. ISBN 80-239-7306-1.
- VALENČÍK, Martin. *Ohrožené památky*. Praha: Baset, 2006. 293 s. ISBN 80-7340-082-0.
- WIESER, Stanislav. *Kamenné kříže Čech a Moravy*. Praha: Argo, 1997. 204 s. ISBN 80-7203-157-0.

Prameny:

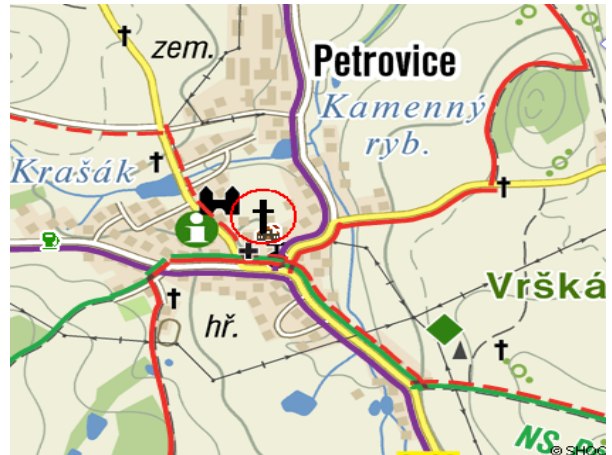
- Farní kronika Petrovice (1835-1946)
- Farní kronika Obděnicka (1903-1950)
- Obecní kronika obce Obděnice (1914-2008)
- Školní kronika Obděnice (1878-1924)
- Hasičská kronika Lhota Vilasova 1925

Internetové zdroje:

- SLÁDEK, Luděk. *Morové, mariánské a trojiční sloupy* [on-line]. Czecot [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW <http://www.czecot.cz/?id_tema=337>.

Přílohy

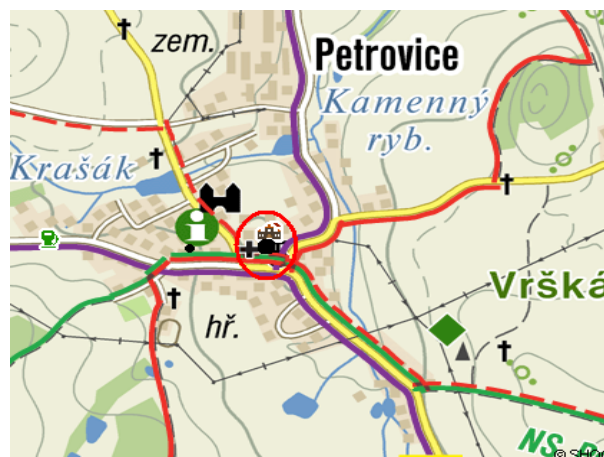
9.1.1

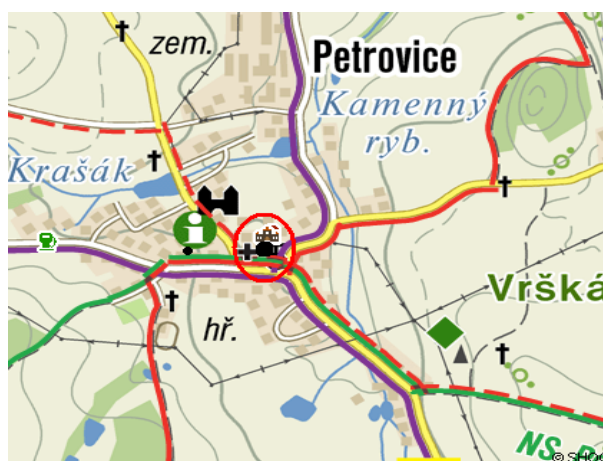
9.1.2

9.1.3

9.1.4

9.1.5

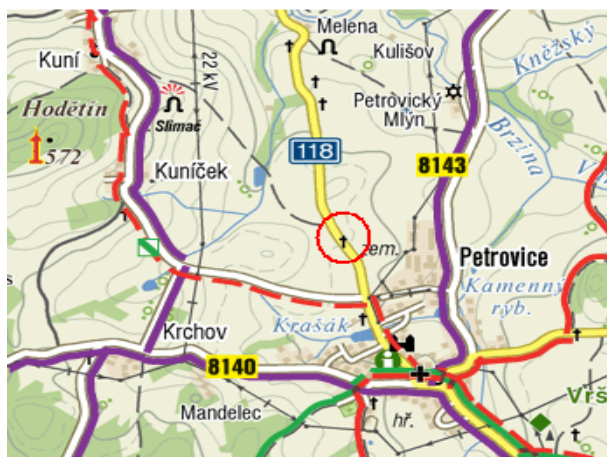
9.1.6

9.1.7

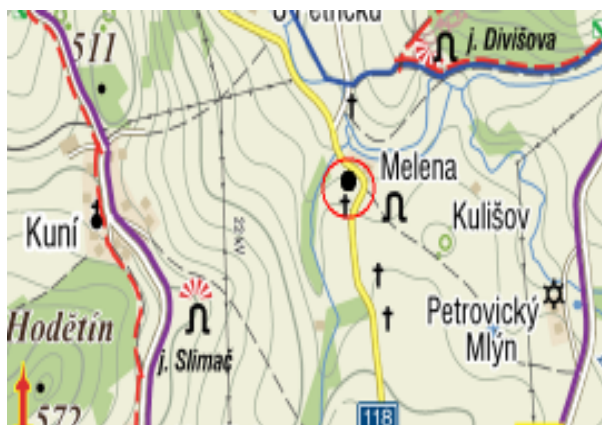
9.1.8

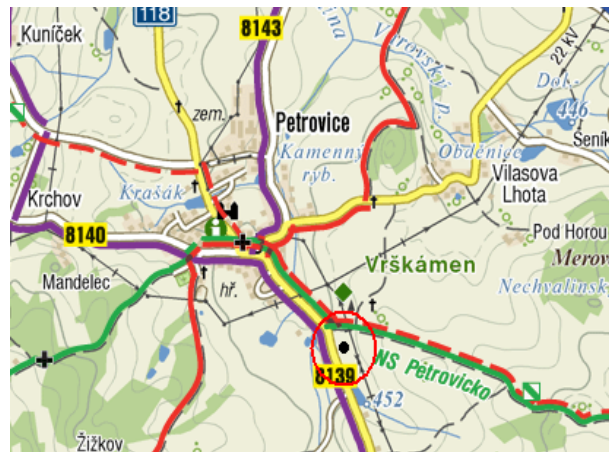
9.1.9

9.1.10

9.1.11

9.1.12

9.2.1

9.2.2

9.2.3.

9.2.4

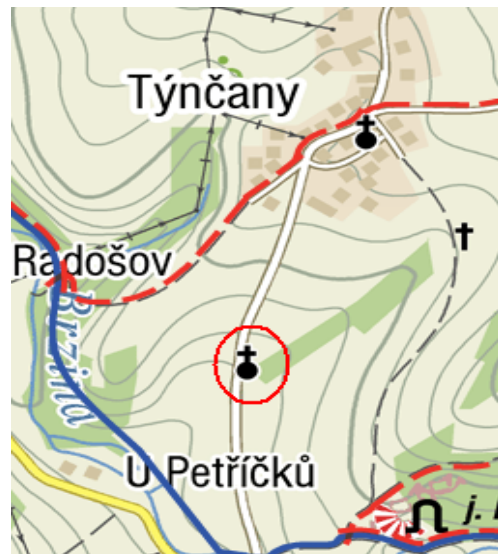

9.3.1

9.4.1

9.4.2

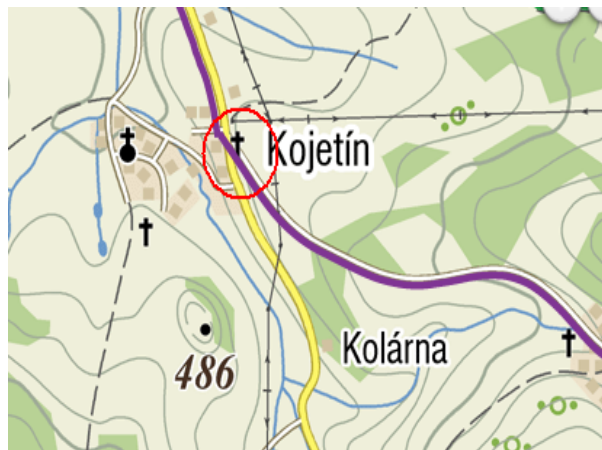
9.5.1

9.5.2

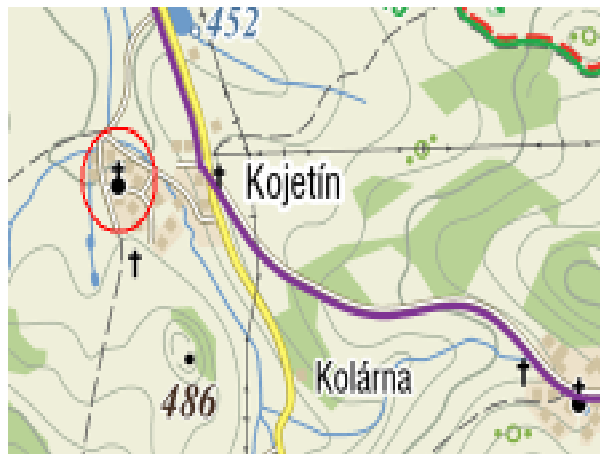
9.6.1

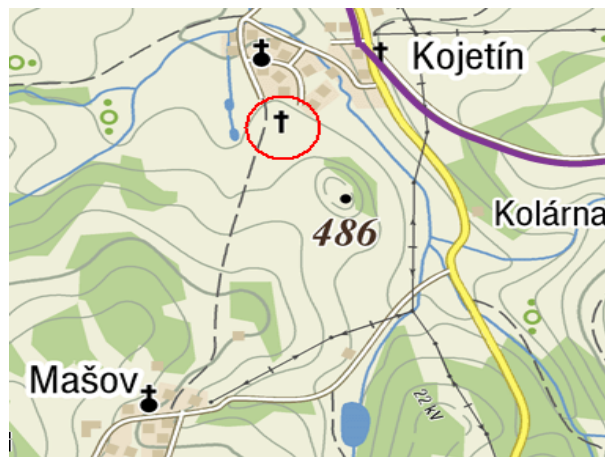
9.6.2

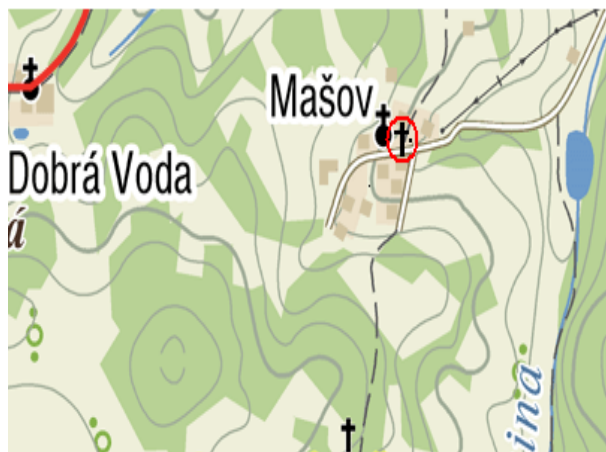
9.6.3

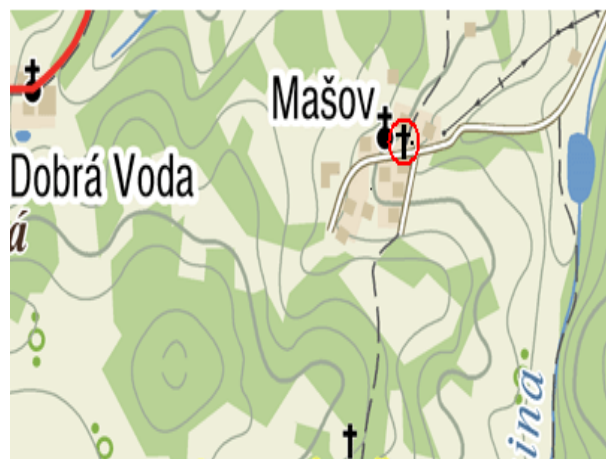
9.6.4

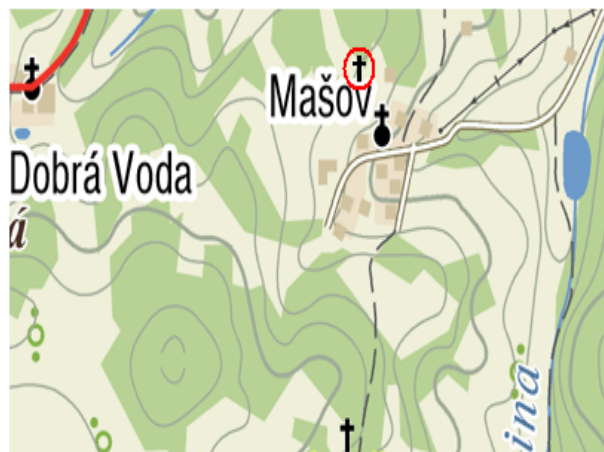
9.7.1

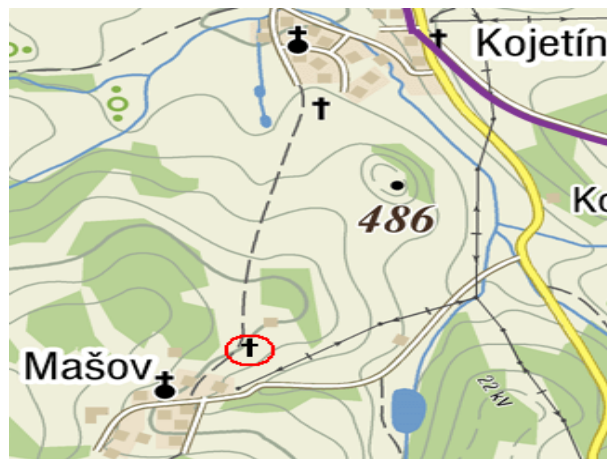
9.7.2

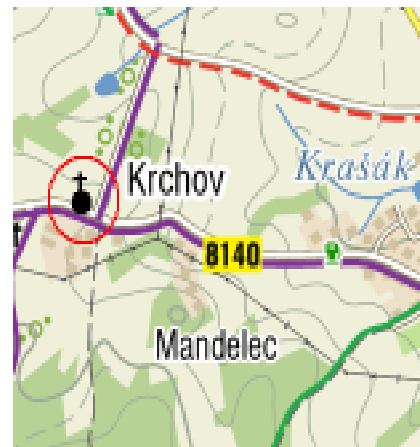
9.7.3

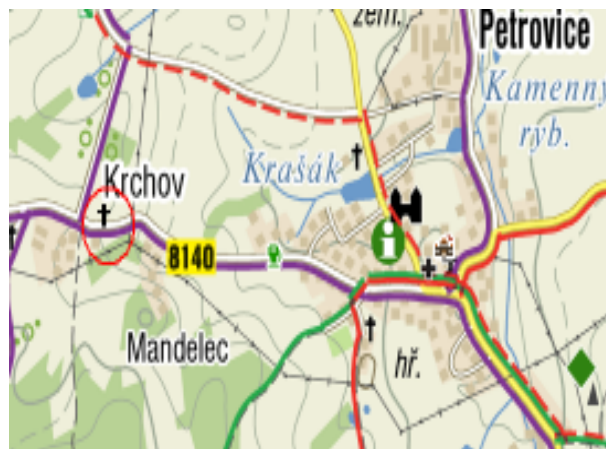
9.7.4

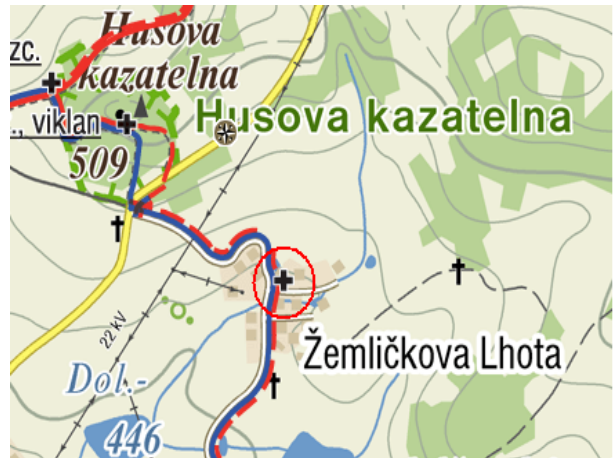
9.8.1

9.8.2

9.9.1

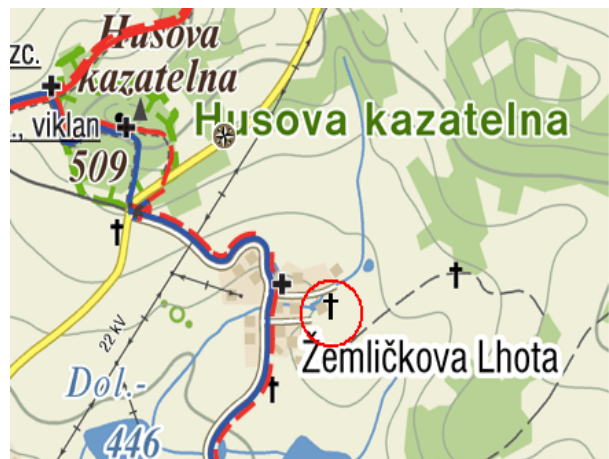
9.9.2

9.9.3

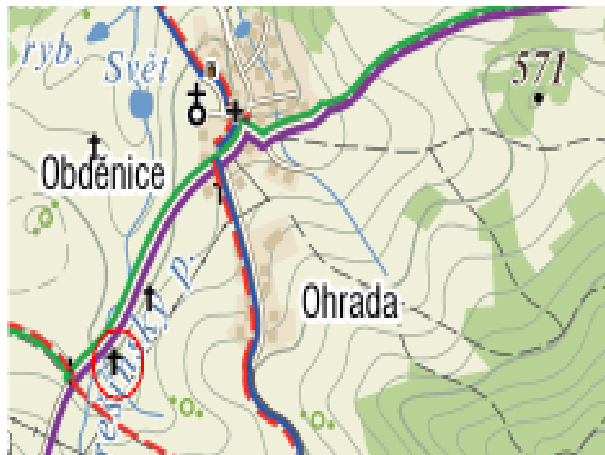
9.9.4

9.10.1

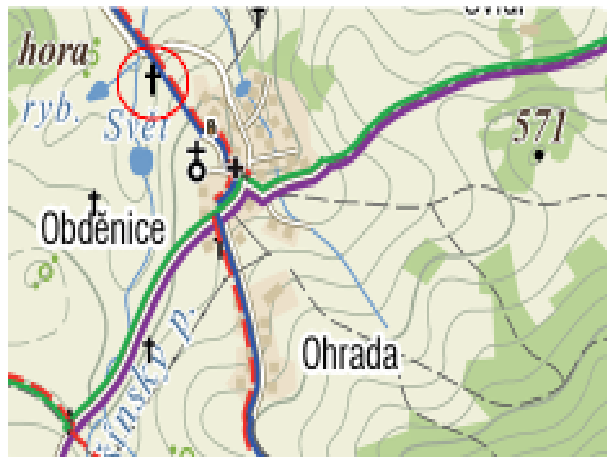
9.10.2

9.10.3

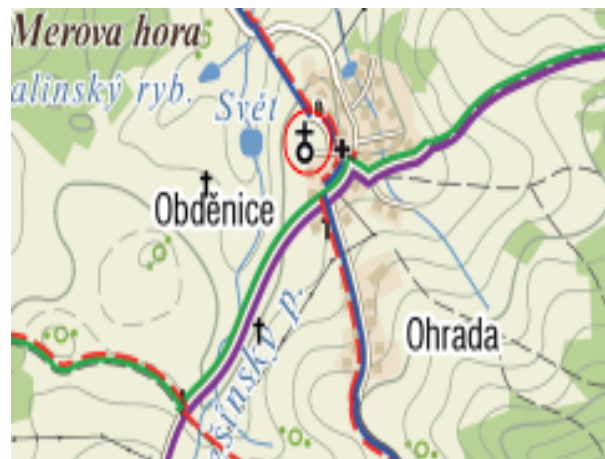
9.10.4

9.10.5

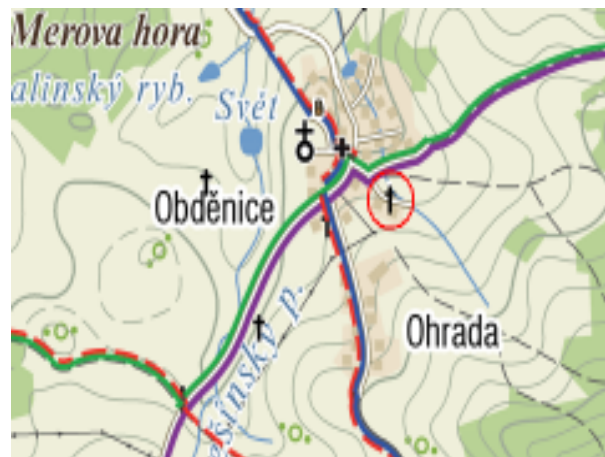
9.10.6

9.10.7

9.10.8

9.11.1

